

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB®
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1288 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Luis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Iloxmonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi.....	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis soxasida davalt- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbas Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxona moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilindorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi	1024
Ayubov Ilyos Ilxomovich	
Важность разработки стратегических программ развития страны.....	1028
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Sanoat korxonasining raqamli transformatsiyasini baholash omillari va ko'rsatkichlari.....	1032
Kudaybergenov Azamat Shamuratovich	
Namangan viloyatida ijtimoiy turizm tadbirkorligini maqsadli boshqarish mexanizmi.....	1042
Yunusova Sohiba Abdumamidovna	
Evaluating the capital asset pricing model methodology in uzbekistan companies	1048
Bunyod Usmonov	
Aholini ish bilan bandligining yangi turlari va imkoniyatlari	1055
A.B. Khayitov	
Maktab direktorlarini qo'llab-quvvatlashda asosiy ustun amaliyotlar va o'zbekiston ta'lim tizimida ularni qo'llash imkoniyatlari	1059
Mamura Tadjibayeva	
Sun'iy intellekt asosida matematik masalalarni yechish algoritmlari	1064
Oqnazarov To'liqin Jalilovich, Jo'rayev Mardon	
Global ta'lim makonida milliy tarbiyani rivojlantirish istiqbollari	1071
Sanaqulov Sardor Istamqulovich	

Bank xizmatlari sifati va bank daromadlariga ta'sir etuvchi omil sifatida personal faoliyatining o'rni.....	1075
Abdukaxarova Shoira Abduvahobovna	
Fond bozori raqamli iqtisodiyotda investitsiyalarni shakllantirish manbai sifatida.....	1079
Kamilova Sevara Anvarovna	
O'zbekistonda toza suv va sanitariyaning inson hayoti hamda iqtisodiy farovonlikka ta'siri: BRM-6 doirasida tahlil.....	1085
Xasanova Iroda Azizbek qizi	
Increasing the effectiveness of using marketing communications in the tourism services market.....	1090
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon ugli	
Davlat xaridlari sohasini takomillashtirish istiqbollari.....	1095
Bazarov Nazirjon Sobirovich	
Xarajatlarning strategik boshqaruv hisobini xo'jalik yurituvchi subyektlarda takomillashtirish.....	1103
Xayitboeva Laylo Oybekovna	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida tashqi audit: rivojlangan mamlakatlar amaliyoti.....	1109
Kuliyev Komil Shuxratovich, A.Astanovulov	
Moliyaviy instrumentlarni hisobga olishda biznes modelning ahamiyati va amaliy yondashuvlar.....	1114
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Tijorat banklarida risklarni boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.....	1118
Tursunov Ilxom Toirovich	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga tasir etuvchi omillarni baholash.....	1124
Yuldasheva Gulmira	
Managing tourism in fragile ecosystems: a case study approach.....	1128
Dilmurod Nasimov, Shahrizoda Sirojiddinova	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	1134
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Зарубежный опыт развития инновационной деятельности предприятий энергетической отрасли.....	1141
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич	
Leveraging machine learning for big data analytics: a strategic overview.....	1148
Ismaylov Timur Kuanishbaevich, Kurbanbaev Bakhtiyar Bakhtovich, Orazbayev Aqilbay Jenisbay uli	
Ta'lim muassasalarida xarajatlar smetasi ijrosining dastlabki hisobini yuritilishi.....	1152
Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li	
"Yengil sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash choralari haqida".....	1158
Otaxanova Umida Olim qizi	
Investitsion-qurilish jaryonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellari va ulardan foydalanish usullari.....	1162
Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li	
Qimmatli qog'ozlar bozorining mohiyati bo'yicha nazariy asoslar.....	1169
Alimov Ilxomjon Ikromovich, Ikramov Akmalbek Ilxomjon o'g'li	
Adoption of electric vehicles in logistics: opportunities and challenges in Uzbekistan.....	1175
Oblokulova Parvina	
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalarni jalb qilishning xorijiy mezonlari.....	1182
Jurayev Abdug'affor Sofarovich, Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
Raqamli tranformatsiya jarayonlarining mehnat bozori konyukturasiga ta'siri.....	1187
Fayzullayev Nurulla Baxromovich, Xudaybergenova Shukurjon Erkinovna	
Milliy iqtisodiyotda internet xizmatlarini rivojlantirishning o'ziga xos yondashuvi.....	1194
Niyozova Shohsanam Nuritdinovna	

Auditorlik xulosalarini shakllantirishda auditorlik dalillariga qo'yiladigan talablar	1199
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
Qishloq xo'jaligi sohasini takomillashtirishda investitsion loyihalarning iqtisodiy mohiyati	1203
Israilova Xikoyat Musakulovna	
Kichik biznes faoliyatini rivojlantirishning nazariy-uslubiy asoslari	1207
Dadaboyeva Marguba Mamasoliyevna	
Eko va agro-turizmga raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqishning istiqbollari	1212
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	
The importance of the cluster system in the agricultural field	1217
Sherkulov Shokhrukh Erkin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sug'urtalash tizimini takomillashtirish yo'llari	1221
Mardonov Mashrab Mansurovich, Muxtorov Abduxolik Abduxalimovich	
Aksiz solig'i amaliyotining genezisi, milliy xususiyatlari, turlari va vazifalarining nazariy jihatlarini	1225
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Iqtisodiyotning real sektor tushunchasi, uning tarkibi va iqtisodiyotdagi ahamiyati	1230
Mahmudov Nurali Komilovich	
Korporativ moliya tizimini rivojlantirishda raqamli moliya vositalari va texnologiyalarning integratsiyasi	1241
Xalbekov Ozodbek Xudoykulovich	
The influence of tour interpretation on perceived heritage values: a comparative analysis of tourists with and without guided interpretation at a heritage destination	1245
Shokhnigorbegim Juraeva	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aloqa xizmatlarini rivojlantirish va samaradorligini oshirishning metodologik asoslarini takomillashtirish	1252
Xazratov Abror Panjiyevich	
Madaniy meros obyektlari asosida barqaror turizmni rivojlantirish strategiyalari	1257
Abriev Zoirjon	
Пути инновационного развития национальной экономики	1262
Жураев Тошболта Тухтаевич	
Hududlarda turizmni rivojlantirishda to'siqsiz, barqaror turizmni tashkil etish zarurati	1267
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Application of ifrs in budgetary accounting	1272
G. Djambakieva	
Transport xizmatlari sektorining rivojlanishini statistik tahlili: xorazm viloyati misolida	1276
Raximov Alisher Ibragimovich	
O'zbekistonda 2024-yil davomida yirik soliq to'lovchilarni soliq ma'murchiligi tahlili	1281
Xushatov Nuriddin Maxmatqulovich	

O'ZBEKISTONDA 2024-YIL DAVOMIDA YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNI SOLIQ MA'MURCHILIGI TAHLILI

Xushatov Nuriddin Maxmatqulovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yirik soliq to'lovchilarning soliq ma'murchiligini amalga oshirishning xorij tajribasi tahlil qilingan bo'lib, bu tahlillar natijasida O'zbekiston Respublikasi soliq qonunchiligini takomillashtirish masalalari, Yirik soliq to'lovchilarning soliq ma'murchiligini yanada takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: soliq, budget siyosati, budget, soliq ma'murchiligi, yirik soliq to'lovchilar, xorij tajribasi, soliq salohiyati, soliq yuki, soliq stavkasi, soliq imtiyozlari.

Abstract: This article analyzes the foreign experience in implementing tax administration for large taxpayers. As a result of the analysis, proposals and recommendations have been developed to improve the tax legislation of the Republic of Uzbekistan and further enhance tax administration for large taxpayers.

Key words: tax, budget policy, budget, tax administration, large taxpayers, foreign experience, tax potential, tax burden, tax rate, tax benefits.

Аннотация: В данной статье анализируется зарубежный опыт внедрения налогового администрирования крупных налогоплательщиков. В результате анализа разработаны предложения и рекомендации по совершенствованию налогового законодательства Республики Узбекистан и налогового администрирования.

Ключевые слова: налог, бюджетная политика, бюджет, налоговое администрирование, крупные налогоплательщики, зарубежный опыт, налоговый потенциал, налоговая нагрузка, налоговая ставка, налоговые льготы.

KIRISH

Soliq to'lovchilarni turli xil xususiyatlariga ko'ra toifalarga ajratish, ularning bu xususiyatlarini ijtimoiy-iqtisodiy nufuzi jihatidan baholagan holda, ularga nisbatan alohida soliq rejimlariga asoslangan ma'murchilikni qo'llash tajribasi dunyo mamlakatlarida sezilarli darajada takomillashib bormoqda. Bunday yondashuvlarning asosiy mazmun-mohiyatiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, bir tomondan, soliq to'lovchilarning faoliyatini davlatning moliyaviy instrumentlaridan samarali foydalanish orqali davlat moliya siyosatini soddalashtirishga xizmat qilsa, boshqa tomondan, har bir davlatning asosiy fiskal masalasi — ya'ni davlat byudjeti daromadlarini qulay va maksimal darajada shakllantirishga qaratilgan siyosat samaradorligini ta'minlashni ko'zda tutadi. Bu esa, yirik soliq to'lovchilar toifasiga kiruvchi korxonalarni aniqlash, ularning faoliyatini soliqlar vositasida optimal boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish zaruratini yuzaga keltiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yirik soliq to'lovchilarni nazorat qilish va ular bilan ishlash bo'yicha soliq ma'murchiligini takomillashtirish masalalari bir qator olimlar tomonidan keng miqyosda ilmiy tadqiq etilgan bo'lib, ushbu yo'nalish dolzarb ilmiy izlanish obyekti sifatida shakllanmoqda.

Jumladan, avstraliyalik olimlar Z. Akhand va P. Grob [1, 2] tomonidan rivojlanayotgan mamlakatlarda yirik soliq to'lovchilarni maxsus bo'linmalar tomonidan boshqarish tizimini joriy etishdagi yutuqlar va kamchiliklar tahlil qilingan. M. Ahmed [3] esa o'z tadqiqotida Pokiston tajribasini tahlil qilib, yirik soliq to'lovchilarga nisbatan soliq ma'muriyatchiligiga oid muammolarni ko'rsatib bergan.

Rossiyalik olim A. Yunak [4] yirik soliq to'lovchi tushunchasini belgilovchi normalar, yuridik shaxslarni mazkur toifaga tasniflash mezonlari, soliq nazorati va hisobining o'ziga xos jihatlari qonunchilik darajasida belgilanishi lozimligini asoslab bergan. O. Sitnikova [5] esa Rossiya Federatsiyasi misolida konsolidatsiyalashgan soliq to'lovchini soliqqa tortish amaliyotidagi mavjud kamchiliklarni fosh etgan.

S. Pepelyaev [6] tadqiqotlarida soliq organlari faoliyatidagi huquqiy va funksional kamchiliklarga baho berilgan. Shu bilan birga, A. Karataev [7, 8], G. Aytxojina [9], M. Belugina [10] kabi tadqiqotchilar yirik soliq to'lovchilarning o'ziga xos xususiyatlarini ilmiy-amaliy asosda tadqiq etgan.

L. Goncharenko [11] o'z izlanishlarida yirik soliq to'lovchilar tomonidan transfer narxlardan foydalanish muammolarini yoritgan. K. Novosyolov [12] hamda L. Koroleva [13] esa soliq to'lovchilarning konsolidatsiyalashgan alohida tuzilmasini joriy etish zaruriyatini ilmiy asoslab bergan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada qiyosiy tahlil, induksiya va deduksiya baholash usullaridan foydalanilgan. Qiyosiy uslub yordamida soliq imtiyozlariga oid ma'lumotlar solishtirib tahlil qilingan hamda ilmiy asoslangan xulosalar chiqarilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiyotning samaradorligini oshirishda mamlakatdagi yirik soliq to'lovchilarni soliqqa tortish orqali iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta'minlash hamda uning ko'lamini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq nazorati tadbirlari natijalari:

2024-yilning yanvar–dekabr oylarida 771 ta xo'jalik yurituvchi subyektda kameral soliq tekshiruvlari o'tkazilgan (2023-yilning shu davrida — 327 ta, 2 724,5 mlrd so'm miqdorida), natijada 3 386,4 mlrd so'm miqdorida qo'shimcha soliqlar hisoblangan.

Shuningdek, 2024-yil dekabr oyida 101 ta subyektda kameral soliq tekshiruvlari o'tkazilib (2023-yil dekabr oyida — 20 ta, 17,9 mlrd so'm), 131,6 mlrd so'mlik qo'shimcha soliqlar hisoblangan. 2024-yil davomida 119 ta subyektda sayyor soliq tekshiruvlari o'tkazilib (2023-yilning shu davrida — 39 ta), natijada 2 304,6 mlrd so'mlik tovar-moddiy boyliklar tafovuti (kamomad yoki ortiqcha) aniqlangan. Tekshiruvlar natijasida 513,1 mlrd so'mlik soliq va moliyaviy jarimalar hisoblangan.

Bundan tashqari, dekabr oyida 8 ta subyektda sayyor soliq tekshiruvlari o'tkazilgan (2023-yilning shu oyida — 3 ta), natijada 3,8 mlrd so'mlik mahsulotlar kamomadi aniqlangan. 2024-yil davomida 195 ta soliq auditi va jinoyat ishlari bo'yicha taftish tadbirlari tashkil etilib (2023-yilda — 217 ta, 1 051,7 mlrd so'm), 1 004,5 mlrd so'mlik qo'shimcha soliq hisoblangan. Jumladan, 2024-yil dekabr oyida 12 ta soliq auditi tadbiri o'tkazilib (2023-yilning shu davrida — 32 ta, 59,2 mlrd so'm), 130,7 mlrd so'm miqdorida qo'shimcha soliq hisoblangan.

O'ta yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq nazorati tadbirlari natijalari:

2024-yil davomida 59 ta subyektda kameral soliq tekshiruvlari o'tkazilib (2023-yilda — 70 ta, 1 581,6 mlrd so'm, asosiy qismi "O'ztransgaz" hamda "OKMK" hissasiga to'g'ri keladi), 359,7 mlrd so'mlik soliq hisobotlariga tuzatishlar kiritish haqida talabnomalar yuborilgan. Shuningdek, dekabr oyida 6 ta subyektda kameral soliq tekshiruvlari o'tkazilib, 75,7 mlrd so'mlik soliq hisobotlariga tuzatishlar kiritish haqida talabnomalar yuborilgan. 2024-yil davomida 9 ta subyektda sayyor soliq tekshiruvlari o'tkazilib (2023-yilda — 7 ta), natijada 54,1 mlrd so'mlik mahsulotlar kamomadi aniqlangan. Tekshiruvlar natijasida 17,4 mlrd so'mlik soliq va moliyaviy jarimalar hisoblangan. Dekabr oyida esa o'ta yirik soliq to'lovchilarda sayyor soliq tekshiruvlari o'tkazilmagan va mahsulotlar kamomadi yoki ortiqchaligi holatlari aniqlanmagan. 2024-yil davomida 59 ta soliq auditi tadbiri o'tkazilib (2023-yilda — 71 ta, 621,8 mlrd so'm), natijada 2 249,9 mlrd so'mlik qo'shimcha soliq hisoblangan. Shuningdek, dekabr oyida 8 ta soliq auditi tadbiri tashkil etilib (2023-yilning shu davrida — 9 ta, 32,2 mlrd so'm), 1 830,5 mlrd so'm miqdorida qo'shimcha soliq hisoblangan.

Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) bo'yicha nazorat natijalari:

2024-yilning yanvar–sentabr oylarida nol stavkali QQS qo'llanilishi hamda xarid qilingan tovar (ish, xizmat) larni hisobga olish natijasida hosil bo'lgan 19 641,6 mlrd so'mlik ortiqcha summalarini qaytarish bo'yicha jami 1 822 ta ariza kelib tushgan. Shundan:

624 ta ariza bo'yicha 10 099,2 mlrd so'mga Moliya vazirligiga mablag'larni qaytarish uchun xulosa yuborilgan;

1 198 ta arizada kamchiliklar aniqlangani sababli ular soliq to'lovchilarga qayta ko'rib chiqish uchun yuborilgan.

2024-yil III choragida esa nol stavkali QQS hamda xarid qilingan tovar (ish, xizmat)lar bo'yicha 4 428,8 mlrd so'mlik ortiqcha summalarini qaytarish yuzasidan 218 ta ariza kelib tushgan bo'lib:

94 tasi bo'yicha 2 706,9 mlrd so'mga Moliya vazirligiga xulosa yuborilgan;

124 tasi kamchiliklar aniqlangani sababli qayta ko'rib chiqish uchun soliq to'lovchilarga qaytarilgan.

Shuningdek, yanvar–sentabr oylarida QQS bo'yicha o'tkazilgan tahlillar natijasida 101 ta holatda 1 176,9 mlrd so'mlik qayta hisobotlar olinib, tegishli mablag'lar to'liq undirilgan. Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq nazorati va xizmat ko'rsatish tizimi samaradorligi ortib bormoqda. Xususan, bo'lim xodimlari tomonidan

o'tkazilgan tahlillar natijasida 2024-yil sentabr oyida "Sanoat Energetika Guruhi" MCHJ QKdan 52,6 mlrd so'm (QQS bo'yicha), "ANGREN PIPE PLANT" MCHJdan 2,1 mlrd so'm hamda "UZGASTRIDE" AJdan 33 mlrd so'm (aksiz solig'i bo'yicha) aniqlashtirilgan hisobotlar olinib, hisoblangan soliqlar undirib olingan.

Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) bo'yicha 2024-yil yanvar–dekabr oylarida nol darajali stavka qo'llanilishi hamda xarid qilingan tovar (ish, xizmat)larni hisobga olish natijasida hosil bo'lgan 23 898,9 mlrd so'mlik ortiqcha summalarni qaytarish bo'yicha jami 2 019 ta ariza kelib tushgan. Shundan 716 ta ariza bo'yicha 12 570,9 mlrd so'mlik ortiqcha summalarni qaytarish uchun Moliya vazirligiga xulosalar yuborilgan. 1 299 ta holatda esa kamchiliklar aniqlangan sababli arizalar qayta ko'rib chiqish uchun soliq to'lovchilarga qaytarilgan. 2024-yil IV choragida nol stavkali QQS hamda xarid qilingan tovar (ish, xizmat)lar bo'yicha hosil bo'lgan 4 257,2 mlrd so'mlik ortiqcha summalarni qaytarish yuzasidan jami 197 ta ariza kelib tushgan. Shundan 90 tasi bo'yicha 2 413,7 mlrd so'mlik ortiqcha summani qaytarish uchun xulosa Moliya vazirligiga yuborilgan, qolgan 103 ta arizada kamchiliklar aniqlanganligi sababli arizalar qayta ko'rib chiqish uchun soliq to'lovchilarga qaytarilgan. 2024-yil yanvar–dekabr oylarida QQS bo'yicha o'tkazilgan tahlillar natijasida 135 ta holatda 1 325,6 mlrd so'mlik qayta hisobotlar olinib, mablag'lar to'liq undirildi.

Xususan, bo'lim xodimlari tomonidan 2024-yil dekabr oyida o'tkazilgan tahlillar natijasida "Temiryo'linfratuzilma" MCHJdan 89 mlrd so'm (QQS bo'yicha), "Temiryo'linfratuzilma" AJdan 42,2 mlrd so'm hamda "Enter Engineering Pte. Ltd. MTO" DMdan 39,6 mlrd so'm (QQS bo'yicha) aniqlashtirilgan hisobotlar olinib, hisoblangan soliqlar undirilishi ta'minlangan.

Yirik soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish bo'yicha yuridik shaxslarni aniqlash mezonlari qayta ko'rib chiqilib, 2024-yil 1-iyulda Adliya vazirligida 3172-3-son bilan ro'yxatga olingan. Shu asosda Davlat soliq qo'mitasi buyruqlari bilan jami 957 ta yirik soliq to'lovchi (shundan 60 tasi elektron tijorat asosida faoliyat yuritayotgan chet el yuridik shaxslari va 56 tasi nafaol — tugatilgan yoki boshqa korxonaga qo'shilgan subyektlar) ro'yxatga olindi.

Mazkur yirik soliq to'lovchilarning 691 nafariga Yirik soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish bo'limi tomonidan kuratorlik asosida xizmatlar ko'rsatilmoqda. Bo'lim uchun 2024-yil yakuni bo'yicha 13 966,1 mlrd so'mlik soliq tushumlari rejasi belgilangan bo'lib, uning 13 225,0 mlrd so'mi yoki 95 foizi bajarilishi ta'minlandi. Yanvar–dekabr oylarida yirik soliq to'lovchilarga birlashtirilgan mas'ul xodimlar tomonidan korxonalar bilan hamkorlikda belgilangan prognoz ijrosi ta'minlandi. Shu bilan birga, byudjetga qo'shimcha mablag'lar jalb etish hamda soliqlar bazasini kengaytirish maqsadida korxonalarning soliq hisobotlari muntazam tahlil qilindi.

2024-yil IV choragida o'tkazilgan tahlillar natijasida 285,6 mlrd so'mlik qayta hisobotlar olinib, mazkur mablag'lar to'liq undirildi. Xususan, oktabr–dekabr oylarida dastlabki tahlillar asosida yirik soliq to'lovchilardan 150,5 mlrd so'mlik qo'shimcha soliqlar aniqlanib, ularning bartaraf etilishi yoki asoslovchi hujjatlarni taqdim etish yuzasidan xabarnomalar yuborildi.

Bundan tashqari, 2024-yil IV choragida Soliq qo'mitasi xodimlari bilan hamkorlikda davlat ulushi mavjud bo'lgan 53 ta yirik soliq to'lovchi korxonaning 2023-yil yakunidagi sof foydasidan 50 foiz miqdorida ajratma va davlat ulushi bo'yicha dividendlar hisoblanishi va byudjetga undirilishi yuzasidan moliyaviy va foyda solig'i hisobotlari tahlil qilindi hamda 2024-yil 10-iyun kuni xabarnomalar yuborildi. Natijada, bugungi kunga qadar 3 187,358 mlrd so'm mablag'ning byudjetga undirilishi ta'minlandi.

Yirik soliq to'lovchi korxonalarga birlashtirilgan mas'ul kuratorlar tomonidan korxona faoliyatida yuzaga kelayotgan soliq masalalarini tezkor hal qilish maqsadida "Telegram" ijtimoiy tarmog'ida maxsus guruhlar tashkil etilgan. Ushbu guruhlar orqali zarur ma'lumotlar tezkor almashilmoqda va soliq to'lovchilarga sifatli xizmat ko'rsatilib kelinmoqda. Bundan tashqari, 2024-yil oktabr–dekabr oylarida 310 tadan ortiq korxonaning tovar-transport yuk xatlarini rasmiylashtirish bo'yicha murojaatlari o'rganilib, aniqlangan kamchiliklar yuzasidan tushuntirish ishlari olib borildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10-iyul–2019-yildagi PQ-4389-sonli "Soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori hamda Soliq qo'mitasining 25-sentabr–2024-yildagi 302-sonli "YST ma'murchiligi" axborot tizimini ishlab chiqish va sinov tariqasida amaliyotga joriy etish to'g'risida"gi buyrug'i asosida, 1-oktabr–2024-yildan boshlab bo'lim faoliyati KPI baholash tizimi orqali amalga oshirilmoqda.

Mazkur axborot tizimiga jami 28 nafar soliq xodimi birlashtirilgan bo'lib, ularning har biri faoliyati 26 ta mezon asosida shakllantirilgan 100 ballik samaradorlik ko'rsatkichi orqali baholanmoqda va ushbu baholash tizimi asosida rag'batlantirilmoqda.

2024-yil IV choragida bo'limning o'rtacha samaradorlik ko'rsatkichi 72 ballni (yaxshi) tashkil etgan, shu jumladan:

- oktabr oyida – 71 ball;
- noyabr oyida – 70 ball;
- dekabr oyida – 74 ball.

Baholash mezonlari va ma'muriy kamchiliklarning bartaraf etilishi natijasida, 2024-yil oktabr–dekabr oylarida bo'lim xodimlari tomonidan byudjetga 2 929,7 mlrd so'm qo'shimcha soliq hisoblangan (ixtiyoriy tarzda taqdim etilgan qayta hisobotlar asosida) va mazkur summaning to'liq undirilishi ta'minlangan.

O'ta yirik soliq to'lovchilar bo'yicha jami 150 ta xo'jalik yurituvchi subyekt (shundan 115 ta korxona va 35 ta bank) soliq nazorati ostida bo'lib, ularning faoliyati doimiy ravishda monitoring qilinmoqda. Bo'lim tomonidan 2024-yil aprel–dekabr oylarida belgilangan 78 031,7 mlrd so'mlik soliq tushumlari rejasi 78 678,7 mlrd so'm miqdorida yoki 100,8 % darajada bajarilgan.

Xususan:

II chorakda 16 010,7 mlrd so'm (QQSdan tashqari) reja bajarilib, 16 336,7 mlrd so'm tushum ta'minlangan (102,0 %);

III chorakda 23 360 mlrd so'mlik reja doirasida 24 756 mlrd so'm tushum amalga oshirilib, **105 %**lik ijroga erishilgan.

Bo'lim tomonidan yirik soliq to'lovchilar soliq bazasini kengaytirish maqsadida korxonalar soliq hisobotlari muntazam tahlil etilib, 2024-yil aprel–dekabr oylarida 895 mlrd so'mga qayta hisobotlar olingan va mablag'lar to'liq undirib olingan.

Dastlabki tahlil va aniqlangan holatlar bo'yicha choralar. May oyida, dastlabki tahlil asosida 42 ta soliq to'lovchida 1 255,0 mlrd so'mlik qo'shimcha soliq aniqlangan bo'lib, ularni bartaraf etish yoki asoslantiruvchi hujjatlarni taqdim etish uchun xabarnomalar yuborilgan.

Natijada:

10 ta korxona tomonidan 124,8 mlrd so'mga qayta hisobotlar taqdim etilgan;

1 ta korxona 536,1 mlrd so'mga asoslantiruvchi hujjatlar taqdim etgan;

303,0 mlrd so'mlik holat to'liq asoslanmaganligi sababli, Soliq kodeksining 140-moddasi 5-bandiga muvofiq, 16-may–2024-yildagi 34/23-27584-sonli xat bilan soliq auditi tayinlash yuzasidan Soliq qo'mitasiga murojaat qilingan.

Iyun oyida, 35 ta soliq to'lovchi bo'yicha 519,6 mlrd so'm miqdorida soliqlar aniqlanib, xabarnomalar yuborilgan. Masalan: "Hududgazta'minot" AJ tomonidan 2023-yil va 2024-yil I chorak uchun taqdim etilgan hisobotlarda:

daromadlar 473,5 mlrd so'mga kamaytirib,
xarajatlar 441,9 mlrd so'mga oshirib ko'rsatilgan.

Natijada:

137,8 mlrd so'm foyda solig'i,

48,9 mlrd so'm qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) qo'shimcha hisoblangan.

Bu borada 31-may–2024-yilda 34/23-30771-sonli xabarnoma yuborilgan va 71,3 mlrd so'm qayta hisobot olingan. Iyul oyida, dastlabki tahlil natijasida 256 mlrd so'm miqdorida qayta hisobotlar olinib, mablag'lar to'liq undirib olingan.

Masalan: "Navoiyuran" DK tomonidan 2024-yil birinchi yarim yillik uchun taqdim etilgan hisobotda daromadlar 4 670 mlrd so'm, xarajatlar 2 530 mlrd so'm etib ko'rsatilgan.

Biroq, II chorak uchun taqdim etilgan foyda solig'i hisobotida xarajatlar 2 819 mlrd so'm etib ko'rsatilgan bo'lib, bu tasdiqlangan xarajat miqdoridan 289 mlrd so'mga (11 %) ortiqcha bo'lgan. Natijada soliq bazasi 159 mlrd so'mga kamaygan.

Mazkur holatga aniqlik kiritish uchun 23-iyul–2024-yilda 34/23-41854-sonli xabarnoma yuborilgan. Korxona tomonidan aniqlashtirilgan hisobot asosida budjetga 104 mlrd so'm soliq hisoblangan. "OKMK" AJga 25-iyul–2024-yilda 34/23-42348-sonli xabarnoma yuborilgan bo'lib, unda aniqlangan 100 mlrd so'm tafovut bartaraf etilib, 90 mlrd so'mlik qayta hisobot taqdim etilgan.

Soliq qo'mitasining tegishli xodimlari bilan hamkorlikda, davlat ulushi mavjud bo'lgan 62 ta o'ta yirik soliq to'lovchi korxonaning 2023-yil yakuni bo'yicha o'z sof foydasining 50 foizi miqdorida ajratma va davlat ulushi bo'yicha dividendlar hisoblanishi hamda budjetga undirilishi yuzasidan moliyaviy va foyda solig'i hisobotlari tahlil qilinib, 10-iyun–2024-yil kuni ushbu korxonalarga xabarnomalar yuborildi.

Soliq qo'mitasi raisining birinchi o'rinbosarining 14-iyun–2024-yildagi topshirig'iga muvofiq, qo'mitaning mas'ul xodimlari bilan hamkorlikda xo'jalik yurituvchi subyektlar uchun tovar-transport yuk xatlarini rasmiylashtirish bo'yicha onlayn seminar o'tkazildi.

Xususan, iyun oyida 100 dan ortiq korxonaning TTY bo'yicha murojaat va savollari o'rganilib, aniqlangan kamchiliklar yuzasidan tushuntirish ishlari olib borildi. Kuratorlar tomonidan korxonalar faoliyatida soliq masalalarida yuzaga kelayotgan muammolarni tezkor hal etish maqsadida Telegram ijtimoiy tarmog'ida guruhlar tashkil qilinib, zarur axborotlarni o'zaro tezkor almashish tizimi yo'lga qo'yilgan. Natijada, soliq to'lovchilarga tezkor va sifatli xizmat ko'rsatib kelinmoqda.

2024-yil davomida tashqi savdo faoliyati quyidagi yo'nalishlarda monitoring qilindi:

1. Eksport va importni tahlil qilish orqali qo'shimcha manbalarni aniqlash:

Tashqi manbalardan olingan ma'lumotlarga asosan jami 1 593,9 mlrd so'm qo'shimcha manba aniqlangan, jumladan:

import qilingan xizmatlar (ishlar, royalti) uchun QQS bo'yicha – 509,9 mlrd so'm;

norezidentlarning daromadidan, soliq agenti orqali ushlab qolinadigan foyda solig'i bo'yicha – 1 084,0 mlrd so'm.

2. Muddati o'tgan debitor qarzdorliklarni bartaraf etish bo'yicha:

463 ta xo'jalik yurituvchi subyektning 2 125 ta shartnomasi doirasida 2 672,0 mln AQSH dollari miqdoridagi qarzdorlikni bartaraf etish yoki 5 %, 10 %, 35 % stavkalaridagi 6 362,5 mlrd so'm miqdoridagi jarimalarni ixtiyoriy to'lash uchun talabnomalar yuborildi;

185 ta subyektning 524 ta shartnomasi doirasida yuzaga kelgan 1 254,1 mln dollar miqdoridagi muddati o'tgan debitor qarzdorlik bartaraf etildi;

27 ta subyekt tomonidan 1 188,4 mln so'm miqdoridagi jarima ixtiyoriy ravishda to'lab berildi;

iqtisodiy sudlar tomonidan 364,2 mlrd so'm miqdoridagi jarima qo'llash to'g'risida qarorlar chiqarildi.

2024-yil davomida elektron shaklda xizmatlar ko'rsatuvchi xorijiy kompaniyalar faoliyati quyidagi yo'nalishlarda tahlil qilindi:

2022–2023-yillar va 2024-yil yanvar–iyun oylarida ko'rsatilgan elektron xizmatlar qiymati hamda taqdim etilgan QQS hisobotlari solishtirilib, 21 ta kompaniyaga 174,2 mlrd so'm miqdorida qo'shimcha soliq hisoblanib, xabarnomalar yuborildi;

Respublika hududida QQS to'lovchisi sifatida ro'yxatdan o'tmagan 30 ta xorijiy kompaniya aniqlanib, ro'yxatdan o'tish to'g'risida xabarnomalar yuborildi; natijada, 6 ta kompaniya QQS to'lovchisi sifatida ro'yxatdan o'tdi;

Qozog'iston Respublikasi Moliya vazirligi bilan xorijiy elektron xizmatlar operatorlarini soliqqa tortish bo'yicha muzokaralar o'tkazildi va tajriba almashildi;

Soliq kodeksi va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarga qo'shimchalar kiritish yuzasidan Soliq qo'mitasiga takliflar yuborildi;

Mazkur sohaga oid nazorat samaradorligini oshirish maqsadida Istiqbolli loyihalar milliy agentligi va Raqamli iqtisodiyot vazirligiga tegishli takliflar bilan murojaat qilindi.

2024-yil 1-yanvar holatiga soliq qarzi 985,3 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yil 1-yanvar holatiga u 1 259,1 mlrd so'mga yetdi, ya'ni 273,8 mlrd so'mga oshdi. Jumladan:

“Hududgazta'minot” AJ – 226,6 mlrd so'm;

“Epsilon Development Company” MCHJ – 225,3 mlrd so'm;

“O'ztransgaz” AJ – 145,2 mlrd so'm qarzdorlik bilan ajralib turdi.

Soliq qarzlarini undirish doirasida 2024-yil davomida quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirildi:

29 099 ta talabnoma orqali 61 832,3 mlrd so'mlik qarz undirish choralari qo'llanilib, 26 663 ta talabnoma orqali 54 745,5 mlrd so'm soliq qarzi qisqartirildi;

Qarzdor subyektlarning bank hisob raqamlariga 27 804 ta inkasso topshiriqlari berilib, 2 424,9 mlrd so'm mablag' undirildi;

Soliq kodeksining 114-moddasiga asosan 570 ta subyektga nisbatan 1 170 ta xatlov qarorlari chiqarilib, 3 647,9 mlrd so'mlik mol-mulk aniqlangan. Natijada:

468 ta noturar bino-inshoot;

730 ta avtotransport vositalari xatlandi;

2 350,6 mlrd so'm soliq qarzi undirildi.

114 334 ta mulkni taqiqlash to'g'risida qaror chiqarildi;

Majburiy ijro byurosiga 2 603 ta (3 442,9 mlrd so'm) soliq qarzini undirish qarori yuborilib, MIB hamkorligida 2 324 ta holatda 2 865,0 mlrd so'm soliq qarzi undirildi;

Soliq kodeksining 120-moddasiga asosan 8 ta korxonaning debitorlari hisobidan 123,0 mlrd so'm mablag' undirildi;

9 ta korxonaga moliyaviy qiyinchiliklarga duch kelgani sababli soliq qarzini bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati berildi.

Xavfni va transfert narxlarini tahlil qilish bo'limi tomonidan 2024-yil yanvar–dekabr oylarida korxonalar faoliyatiga oid tahlillar asosida kameral soliq tekshiruvlarini o'tkazish uchun “Soliq xavfini kompleks boshqarish” avtomatlashtirilgan tizimining “SRM inspektor” moduliga 284 ta nomzod subyekt ro'yxatga kiritildi. O'tkazilgan tahlillar natijasida 2023–2024-yillarda 42 ta korxona tomonidan import qilingan tovarlarning qiymati bojxona qiymatidan past bahoda olib kirilganligi aniqlanib, farq summasi 2,4 trln so'mni tashkil etdi. Shu bilan birga, “O'zbekiston Milliy Elektr Tarmoqlari” AJ va “Hududiy Elektr Tarmoqlari” AJ kabi elektr tarmoqlari korxonalarining zarar bilan faoliyat yuritayotgani va ularning soliq tushumlarining kamayish sabablari o'rganildi. Farmatsevtika mahsulotlarining ulgurji savdosi bilan shug'ullanuvchi 82 ta yirik soliq to'lovchi korxonaning iqtisodiy faoliyati

ham atroficha tahlil qilindi. Qurilishi yakunlangan obyektlar bo'yicha mol-mulk solig'ining to'g'ri hisoblanishini o'rganish jarayonida umumiy qiymati 28 mlrd so'm bo'lgan, 11 ta korxonaga tegishli 305 ta obyekt bo'yicha 421 mln so'm miqdoridagi mol-mulk solig'i hisoblanmasdan qolayotganligi xavfi aniqlangan. Sanoat energetika guruhi, "ERIELL" va "ENTER ENGINEERING" doimiy muassasalari faoliyati tahliliga ko'ra, qazib olingan xomashyodan qayta ishlangan mahsulotlarning realizatsiyasi kamaytirib ko'rsatilganligi sababli yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq 2022-yilda 176,2 mlrd so'm va 2023-yilda 277,7 mlrd so'm bo'lishi kerak bo'lgan holda umumiy 453,9 mlrd so'm miqdorida byudjetga kam hisoblangani aniqlangan. Farg'ona neftni qayta ishlash zavodida 2023-yilda bir tonna xomashyoni qayta ishlashdan olingan foyda 240 ming so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilning dastlabki 5 oylik davrida xarajatlarning sun'iy oshirib ko'rsatilishi natijasida bu ko'rsatkich 50 ming so'mgacha tushib ketgan, bu esa korxonaning haqiqiy foydasini 233 mlrd so'mga kamaytirib ko'rsatish orqali 35 mlrd so'mlik foyda solig'ining byudjetga kam hisoblanishiga olib kelgan. "ERIELL" va "ENTER ENGINEERING" doimiy muassasalari tomonidan import qilingan tovarlarning faktura qiymatida, ya'ni bozor narxidan past narxda o'zaro aloqador korxonalarga realizatsiya qilinishi natijasida "ERIELL" korxonasida 58 020,0 mln so'm, "ENTER ENGINEERING" korxonasida esa 175 066,7 mln so'mlik qo'shilgan qiymat solig'i byudjetga hisoblanmasdan qolayotganligi aniqlangan va bu haqdagi ma'lumotlar rahbariyatga taqdim etilgan. Shuningdek, "REVO CHARGE CA" MChJ faoliyati tahlili davomida aniqlanishicha, korxona Rossiyadagi asosiy ta'sischisi "OOO Revo Charge Rus"ga tovarlarni ustama qo'shmasdan, o'z qiymatida reeksport qilgan. Buning natijasida korxona yilni zarar bilan yakunlab, foyda solig'i to'lamagan. Agar 14 foiz ustama qo'llanganda, foyda solig'i bazasi 194 mlrd so'mni tashkil qilgan bo'lar edi, shunda byudjetga 29,1 mlrd so'mlik foyda solig'i to'lanmagan bo'lmas edi. "REVO CHARGE CA" MChJ tomonidan 1,3 trln so'mlik reeksport amalga oshirilganligi sababli, ushbu kompaniya transfert narxlar bo'yicha tekshiruv o'tkazishga nomzod sifatida belgilandi. Shuningdek, "Bekobodsement" AJ, "Uzlogistic" MChJ QK, "O'ztransgaz" AJ va "Navoiy kon-metallurgiya kombinati" AJlar bo'yicha ham soliq xavfi darajasi asosida tahliliy hisob-kitoblar amalga oshirilib, mazkur subyektlarga nisbatan soliq tekshiruvlarini tayinlash bo'yicha takliflar Soliq qo'mitasi rahbariyatiga taqdim etildi.

Soliq xavfi aniqlangan 6 ta korxonaga xabarnomalar yuborilgan holda, ularning har birida aniqlangan xavfli holatlarni bartaraf etish bo'yicha tegishli takliflar bildirilgan. Shu bilan birga, Vazirlar Mahkamasining 06-aprel-2017-yildagi 185-son qarorining 3-ilovasi 16-bandiga muvofiq, foydalanish uchun yaroqsiz dori vositalari va tibbiy buyumlarni yo'q qilish hamda ularni belgilangan tartibda utilizatsiyaga chiqarish bo'yicha tuzilgan komissiya tarkibini yangilash yuzasidan takliflar ishlab chiqilgan. Yirik soliq to'lovchilar tomonidan rasmiylashtirilgan elektron fakturalarning ayrim kontragent korxonalar tomonidan qabul qilinmaslik holatlari o'rganilib, bunda ayniqsa LUKOIL OVERSEAS SUPPLY TRADING kompaniyasi mahsulot taqsimoti doirasida qo'shilgan qiymat solig'i va aksiz solig'idan ozod etilganligi, keyingi ishtirokchilarning esa realizatsiyasida ushbu soliqlarga tortilishi sababli, ular tomonidan fakturalarni kirim qilmaslik va realizatsiyada aks ettirmaslik orqali soliqdan qochish sxemasidan foydalanilgan bo'lishi ehtimoli mavjudligi aniqlangan. Shuningdek, iqtisodiyotning bazaviy tarmoqlarida mahsulot tannarxining shakllanishi hisobiga soliq bazasini kengaytirish bo'limi tomonidan mamlakatda iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashga qaratilgan holatda sanoat korxonalarida tannarx shakllanishi va xarajatlar tarkibi chuqur tahlil qilinib, joyiga chiqqan holda o'rganish ishlari olib borilgan. Jumladan, respublikada faoliyat yuritayotgan 6 ta issiqlik elektr stansiyasining 2023-yildagi asosiy faoliyatdan tushgan daromadi 21 186 mlrd so'm, tannarx xarajatlari esa 21 016 mlrd so'mni tashkil etgan. Shu bilan birga, ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lmagan daromadlar miqdori 11 871 mlrd so'm bo'lib, shundan 4 614 mlrd so'mi ustavga kiritilgan ulush hissasiga to'g'ri kelgan, ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lmagan xarajatlar esa 12 237 mlrd so'mni tashkil etgan. Bularning natijasida tarmoq umumiy hisobda 169 mlrd so'm zarar bilan faoliyatini yakunlagan. "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ tomonidan 2024-yilning yanvar-avgust oylarida 1 kVt elektr energiyasining o'rtacha sotish narxi 598 so'mni, avgust oyida esa 639 so'mni tashkil etgan bo'lsa, elektr energiyasining o'rtacha tannarxi 934 so'mga teng bo'lgan. Ushbu tannarxning 169 so'mi moliyaviy faoliyatga oid xarajatlardan iborat bo'lib, 129 so'mlik moliyaviy daromadlarni inobatga olgan holda, sotuv narxlari ishlab chiqarish tannarxini qoplamaganligi tufayli 166 so'mlik farq bilan zararli moliyaviy natija yuzaga kelgan. 2024-yilning yarim yilligida xarajatlar hajmining ortishiga bir qator omillar, xususan mazut sarfi (475 mlrd so'm) hamda valyuta kursidagi farqlar natijasida yuzaga kelgan zararlar (2 802 mlrd so'm) sabab bo'lgan. Shu bilan birga, issiqlik elektr stansiyalarida ishlayotgan eski energobloklarda sarflanayotgan tabiiy gaz miqdori yangi o'rnatilgan bug'-gaz qurilmalariga nisbatan ikki baravar ko'proq bo'lgan.

"Navoiy issiqlik elektr stansiyasi" AJ misolida 2023-yilda haqiqatda amalga oshirilgan xarajatlar belgilangan rejadagi xarajatlardan 708 mlrd so'mga ortiq bo'lgan. Jumladan, asosiy vositalarning tarkibiy qismlari, kapital qurilish ishlari uchun yo'naltirilgan xarajatlar 283,5 mlrd so'mni, qurilishi davom etayotgan loyihalar uchun jalb qilingan bank kreditlariga hisoblangan 10,5 mlrd so'm foizlar esa joriy xarajatlar sifatida buxgalteriyada aks ettirilgan. Buning ustiga, korxonani qayta tashkil etish jarayonida ajratib chiqarilgan 3 ta jamiyat tomonidan amalda resurslar sarflanmagan bo'lishiga qaramay, buxgalteriya balansidagi nomuvofiqliklar hisobiga nomoddiy

aktivlar qismida 4 469 mlrd so'm miqdorida "gudvil" yaratilgan va ushbu "gudvil" bo'yicha 2023-yilda 8,7 mlrd so'm, 2024-yil yarim yilligida esa 37,1 mlrd so'm amortizatsiya xarajatlari hisoblangan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yirik soliq to'lovchilarni tekshirish soliq majburiyatlarini bajarish, daromadlarni undirish, shuningdek, adolatli va shaffof soliq tizimini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Yirik soliq to'lovchilarning umumiy soliq tushumiga qo'shayotgan hissasini inobatga olgan holda, samarali ijroni ta'minlash hamda soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlarini minimallashtirish uchun tekshirish jarayonlarini doimiy ravishda takomillashtirish va kuchaytirish zarur. Ushbu taklif yirik soliq to'lovchilarni tekshirishni kuchaytirishga qaratilgan asosiy chora-tadbirlarni belgilaydi.

Birinchidan, tekshiruv harakatlarini yuqori soliq xavfi mavjud bo'lgan sohalarga va potentsial nomuvofiqliklarga yo'naltirish uchun xavfga asoslangan yondashuv joriy etilishi lozim. Bu yondashuv soliq to'lashdan bo'yin tovlash yoki soliq qonunchiligiga rioya qilmaslik ehtimoli yuqori bo'lgan holatlarni aniqlash uchun ma'lumotlar tahlili, ilg'or texnologiyalar va keng qamrovli xavf baholash modellaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. Natijada soliq organlari tekshirish resurslarini samarali va maqsadli taqsimlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ikkinchidan, soliq organlari hamda boshqa tegishli davlat organlari, xususan moliya institutlari, bojxona organlari va xo'jalik yurituvchi subyektlar reyestrari o'rtasida uzluksiz ma'lumot almashinuvi va o'zaro hamkorlikni kuchaytirish muhim hisoblanadi. Bunday ma'lumotlar almashinuvi soliq to'lovchilarning moliyaviy faoliyati, operatsiyalari va aktivlarini yaxlit ko'rinishda baholash imkonini yaratadi hamda xavflarni aniqlash va maqsadli tekshiruvlarni tashkil etish uchun muhim tahliliy vosita vazifasini bajaradi.

Uchinchidan, yirik transmilliy korporatsiyalar tomonidan soliq to'lashdan bo'yin tovlash va agressiv soliq rejalashtirish sxemalariga qarshi kurashishda xalqaro soliq organlari bilan hamkorlikni kengaytirish va axborot almashuvini mustahkamlash lozim. Jumladan, transfer narxlarini bo'yicha hujjatlarni o'zaro almashish orqali soliqdan qochish sxemalari aniqlanishi hamda chegaralararo adolatli soliqqa tortish tamoyili ta'minlanishi mumkin.

To'rtinchidan, katta hajmdagi soliq to'lovchilar faoliyatiga oid ma'lumotlarni chuqur tahlil qilish, qoidabuzarlik holatlarini aniqlash hamda potentsial soliq xavflarini baholash uchun ilg'or tahliliy vositalar va texnologik yechimlardan, jumladan, ma'lumotlar qidiruvi, mashinaviy o'rganish (machine learning) va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish lozim. Bunday yondashuv soliq tekshiruvlarining aniqligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi hamda soliq organlariga talablarga javob bermaydigan xatti-harakatlarni erta bosqichda aniqlash va zarur choralarni ko'rish imkonini beradi.

Beshinchidan, yirik soliq to'lovchilar uchun ularning huquq va majburiyatlari, soliq tekshiruv jarayonlari hamda soliq organlaridan kutiladigan talablar bo'yicha aniq va shaffof yo'riqnomalarni taqdim etish zarur. Soliq qonunchiligi, me'yoriy-huquqiy hujjatlar va tekshiruv tartib-qoidalarining ravshan izohi soliq to'lovchilar va soliq organlari o'rtasida ochiq muloqotni ta'minlaydi, nizolarni kamaytiradi va ixtiyoriy ravishda qonunchilikka rioya etishni rag'batlantiradi.

Oltinchidan, yirik soliq to'lovchilarni ilgari yo'l qo'yilgan qonunbuzarliklarni ixtiyoriy tarzda oshkor qilishga undovchi ixtiyoriy oshkor qilish dasturlarini ishlab chiqish lozim. Bunday dasturlar soliq to'lovchilarga o'z soliq majburiyatlarini to'g'rilash, to'lanmagan soliqlarni qoplash hamda jarima yoki huquqiy oqibatlardan qochish imkonini beradi. Shu orqali yashirin soliq majburiyatlari aniqlanadi va umumiy soliq intizomi mustahkamlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent: G'afur G'ulom nashriyot uyi, 2020. – 640 b.
2. Пепеляев С. Г. Актуальные проблемы законодательства и правоприменительной практики налогового администрирования крупнейших налогоплательщиков // Правовые проблемы налогового администрирования крупнейших налогоплательщиков. – М.: Волтерс Клувер, 2006. // Экономические науки. – 2010. – № 69. – С. 153–156.
3. Каратаев А. С. Налоговая политика государства в отношении крупнейших налогоплательщиков // Инновационное развитие экономики. – 2011. – № 2. – С. 23–32.
4. Айтхожина Г. С. Особенности планирования выездных налоговых проверок крупнейших налогоплательщиков // Вестник Омского университета. Серия: Экономика. – 2011. – № 1. – С. 190–192.
5. Белугина М. В. Налоговое администрирование крупнейших налогоплательщиков: проблемы, пути совершенствования // Инновационное развитие экономики. – 2015. – № 5 (29). – С. 27–30.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>